

impiis tunc persecutoribus ultra modum sævientibus, et remoto timore tanquam arridente mundi felicitate dicentibus, « Pax et securitas. » Tunc stellæ cadent de cœlo, et virtutes cœlorum movebuntur: quoniam multi, qui gratia fulgere videbantur, persequentibus cedent et cadent, et quidam fideles fortissimi turbabuntur. Ideo autem secundum Matthæum et Marcum post tribulationem dierum illorum dicitur hoc futurum, non quia transacta tota illa persecutione accident ista; sed quia præcedet tribulatio, ut sequatur quorundam defectio: et quia per omnes dies illos ita fiet, propterea post tribulationem dierum illorum, sed tamen in eisdem diebus fiet.

XL. Quod ergo dictum est secundum Lucam, « Et » in terris pressura gentium¹, » gentes voluit intelligi, non pertinentes ad semen Abrahæ, in quo benedicentur omnes gentes, sed gentes quæ ad sinistram stabunt, quando congregabuntur ante Judicem vivorum et mortuorum omnes gentes. Utraque pars enim erit in omnibus gentibus, una quæ premat, et altera quæ prematur: una quæ dicat, « Pax et securitas; » altera, in qua sol obscuretur, et non det luna lumen suum, et de qua cadant stellæ, et in qua virtutes cœlorum moveantur.

XLI. « Et tunc videbunt Filium hominis venientem in » nube cum potestate magna et majestate²: » quod video duobus modis accipi posse, sive in Ecclesia tanquam in nube venientem, sicut etiam nunc venire non cessat, secundum id quod ait, « Amodo videbitis Filium hominis » sedentem a dexteris virtutis, et venientem in nubibus » cœli³: » sed ideo tunc cum potestate magna et majestate, quia major potestas et majestas illius apparebit sanctis, quibus magnam virtutem dabit, ne tanta per-

¹ Luc. XXI, 25. — ² Ibid. 27. — ³ Matth. XXVI, 64.

secutione vincantur. Sive in corpore suo, in quo sedet ad dexteram Patris, in quo etiam mortuus est, et resurrexit, et ascendit in cœlum, secundum quod scriptum est in Actibus Apostolorum, « His dictis nubes suscepit » eum, et sublatus est ab eis¹. » Et quia illic etiam dictum est ab Angelis, « Sic veniet quemadmodum vidistis » eum euntem in cœlum², » merito credendus est, non solum in eodem corpore, verumetiam in nube venturus: quoniam sic veniet sicut abiit, et nubes eum suscepit abeuntem.

XLII. Sed horum duorum quid hîc potius eligendum sit, judicare difficile est. Promptior quidem sensus est, ut quisque cum audierit vel legerit, « Et tunc videbunt » Filium hominis venientem in nube cum potestate magna » et majestate, » ipsum prorsus accipiat ejus adventum, non per Ecclesiam, sed per se ipsum, quando venturus est ad vivos et mortuos judicandos. Sed quoniam Scripturæ scrutandæ sunt, nec earum superficie debemus esse contenti, quæ ad exercitationem nostram ita modificatæ sunt, ut altius se penetrari velint, diligenter sunt inspicienda sequentia. Cum enim dixisset: « Et tunc videbunt » Filium hominis venientem in nube cum potestate magna » et majestate; » adjunxit atque ait, « His autem fieri » incipientibus, respicite et levate capita vestra, quoniam » appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam et omnes arbores, cum pro- » ducunt jam ex se fructum, scitis quoniam prope est » æstas: ita et vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam prope et regnum Dei³. » Dum ergo dicit: « Cum » videritis hæc fieri; » quæ intelligere poterimus, nisi ea quæ supra commemorata sunt? In his est autem etiam quod ait: « Et tunc videbunt Filium hominis venientem

¹ Act. I, 9. — ² Ibid. II. — ³ Luc. XXI, 28.

» in nube cum potestate magna et majestate. » Proinde etiam hoc cum visum fuerit, non jam erit regnum Dei, sed prope erit.

XLIII. Hunc ordinem videmus et duos alios Evangelistas tenere. Apud Marcum enim cum dictum esset, « Et virtutes, quæ sunt in cœlis, movebuntur; Et tunc, » inquit, videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa et gloria¹. » Deinde subjungit quod Lucas non divit: « Et tunc mittet Angelos suos et congregabit electos suos a quatuor ventis, a summo terræ usque ad summum cœli²: » Tunc quod ille de ficu et de aliis arboribus, iste de sola ficu ponens, « A ficu autem, discite, inquit, parabolam. Cum jam ramus ejus tener fuerit, et nata fuerint folia, cognoscitis quia in proximo sit æstas: sic et vos cum videritis hæc fieri, » scitote quod in proximo sit in ostiis. » Quid est, « Cum videritis hæc fieri: » nisi ea quæ supra dixit? In quibus est etiam illud quod ait: « Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa et gloria: et tunc mittet Angelos suos, et congregabit electos suos. » Non itaque tunc erit finis, sed tunc erit in proximo.

XLIV. An dicendum est, non omnia, quæ supra commemorata sunt, esse intelligenda, ubi ait, « Cum videritis hæc fieri, » sed aliqua eorum, hoc videlicet excepto quod dictum est, « Et tunc videbunt Filium hominis venientem, etc. » Ipse quippe finis erit, non tunc proximus erit. Sed Matthæus aperuit, nullis exceptis esse accipiendum quod positum est, « Cum videritis hæc fieri. » Nam et apud ipsum cum dictum esset, « Et virtutes cœlorum movebuntur; Et tunc apparebit, » inquit, signum filii hominis in cœlo, et tunc plangent

¹ Marc. xiii, 25, 26. — ² Ibid, 27.

» omnes tribus terræ. Et videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli in virtute multa et majestate: et mittet Angelos suos cum tuba et voce magna, et congregabunt electos ejus a quatuor ventis, a summis cœlorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem ficu discite parabolam. Cum jam ramus ejus tener fuerit, et folia nata, scitis quia prope est æstas: ita et vos cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est in januis¹. »

XLV. Tunc ergo scimus prope esse, cum viderimus non aliqua eorum, sed hæc omnia, in quibus et hoc est, quod videbitur Filius hominis veniens, et mittet Angelos suos, et de quatuor mundi partibus, id est, de toto orbe terrarum congregabit electos suos: quod tota hora novissima facit, veniens in suis membris tanquam in nubibus, vel in tota ipsa Ecclesia quod est corpus ejus, tanquam in nube magna fructificante atque crescente in universo mundo, ex quo coepit predicare et dicere: « Agite poenitentiam, appropinquavit enim regnum cœlorum²: » ita ut fortasse omnia, quæ ab his tribus Evangelistis dicta sunt de ejus adventu diligentius inter se collata atque discussa, invenientur ad hoc pertinere, quod quotidie venit in corpore suo, quod est Ecclesia: de quo adventu suo dixit: « Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis, et venientem in nubibus cœli³: » Exceptis his locis, ubi ab eo ille adventus ultimus in seipso, quando est vivos judicaturus et mortuos, ita promittitur ut propinquare dicatur, et quod in ultimo sermonis secundum Matthæum ipse omnino adventus evidenter exprimitur, cujus superius quibusdam signis propinquitas intelligenda monstratur. Ad hoc quippe apud Matthæum sermo ipse concluditur:

¹ Matth. xxiv, 29, et seqq. — ² Id. iii, 2. — ³ Id. xxvi, 64.

« Cum autem venerit Filius hominis, inquit, in majestate » sua, et omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super se- » dem majestatis suæ, tunc congregabuntur ante eum » omnes gentes¹: » et cætera usque ad illud, ubi ait: « Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vi- » tam æternam. » Hoc enim nullus ambigit de Christi ad- » ventu novissimo et de fine sæculi prædictum fuisse. Nam et illas quinque et quinque virgines, non defuerunt qui non contemptibili disputatione docere voluerint, ad hunc ejus adventum, qui nunc fit per Ecclesiam, pertinere. Sed hæc non sunt temere pollicenda, ne aliquid occur- rat quod valide contradicat, præsertim quia in talibus divinatorum eloquiorum obscuritatibus, quibus nostras intelligentias Deo placuit exercere, non solum alius alio movetur acutius eorum, qui Scripturas sanctas non improbabiler tractant; sed etiam quilibet unus illorum, aliquando minus, aliquando melius intelligit.

XLVI. Nescio tamen utrum intueri aliquid certius in hac quæstione possemus, si ulla ratione seu facultate possemus, quam illud quod in Epistola priore jam posui, quando Evangelio mundus universus impleatur. Quod enim putat venerabilitas tua, jam hoc per ipsos Apostolos factum, non ita esse certis documentis probavi. Sunt enim apud nos, hoc est, in Africa, barbaræ innumera- biles gentes, in quibus nondum esse prædicatum Evan- gelium, ex iis qui ducuntur inde captivi, et Romanorum servitiis jam miscentur, quotidie nobis addiscere in promptu est. Pauci tamen anni sunt, ex quo quidam eorum rarissimi atque paucissimi, qui pacati Romanis finibus adhærent, ita ut non habeant reges suos, sed super eos præfecti a Romano constituantur imperio, et illi et ipsi eorum præfecti Christiani esse coeperunt. Interio-

¹ Matth. xxv, 31.

res autem, qui sub nulla sunt potestate Romana, prorsus nec religione christiana in suorum aliquibus detinentur, neque ullo modo recte dici potest, istos ad promissionem Dei non pertinere.

XLVII. Non enim Romanos, sed omnes gentes Domi- nus semini Abrahæ, media quoque juratione promisit: ex qua promissione jam factum est, ut nonnullæ gentes, quæ non tenentur ditione Romana, reciperent Evange- lium, et adjungerentur Ecclesiæ, quæ fructificat et cres- cit in universo mundo. Adhuc enim habet quo crescat, donec fiat quod de Christo in Salomonis figura prophe- tatum est: « Dominabitur a mari usque ad mare, et a » flumine usque ad terminos orbis terræ¹. A flumine » scilicet ubi baptizatus est, quia inde coepit Evangelium prædicare: « A mari autem usque ad mare » totus est orbis cum omnibus gentibus, quoniam mari Oceano cingitur universus. Quomodo autem implebitur aliter illa prophetia: « Omnes gentes quotquot fecisti venient, et » adorabunt coram te, Domine²? » Non enim de locis suis migrando venient, sed in locis suis credendo. De cre- dentibus quippe Dominus dixit: « Nemo potest venire » ad me, nisi datum fuerit ei a Patre meo³. » Propheta autem dicit: « Et adorabunt eum unusquisque de loco » suo, omnes insulæ gentium⁴. » Omnes insulæ dixit, tan- quam diceret, etiam omnes insulæ; hinc ostendens quam nulla relinquatur terrarum, ubi non sit Ecclesia, quando nulla relinquitur insularum, quarum nonnullæ etiam in Oceano sunt constitutæ, et quasdam earum Evangelium jam suscepisse didicimus. Atque ita et in insulis singulis quibusque impletur quod dictum est: « Dominabitur a » mari usque ad mare, » quo unaquæque insula cingitur; sicut in universo orbe terrarum, quæ tanquam omnium

¹ Psal. lxxxi, 8. — ² Id. lxxxv, 9. — ³ Joan. vi, 44. — ⁴ Sophon. ii, 11.

quodammodo maxima est insula, quia et ipsam cingit Oceanus, ad cujus littora in occidentalibus partibus Ecclesiam pervenisse jam novimus, et quocumque littorum nondum pervenit, perventura est utique fructificando atque crescendo.

XLVIII. Si ergo quia prophetia veritatis mentiri non potest, necesse est ut omnes gentes, quotquot fecit Deus, adorent eum; quomodo adorabunt eum, nisi invocent eum? « Quomodo autem invocabunt, in quem non crediderunt, aut quomodo credent quem non audierunt? » Quomodo autem audient sine prædicante, aut quomodo prædicabunt, nisi mittantur¹? Mittit enim Angelos suos, et congregat electos suos a quatuor ventis, id est, ab universo orbe terrarum². In quibus ergo gentibus nondum est Ecclesia, oportet ut sit, non ut omnes qui ibi fuerint credant: omnes enim gentes promissæ sunt, non omnes homines omnium gentium. Non enim omnium est fides. Credit itaque omnis gens in omnibus, qui electi sunt ante constitutionem mundi, in cæteris non credit, et credentes odit. Quomodo enim et illud implebitur: « Eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum³; » nisi in omnibus gentibus sint, et qui oderint, et quos oderint?

XLIX. Quo pacto igitur ab Apostolis est prædicatio ista completa, quando adhuc usque sunt gentes, (quod certissimum est nobis) in quibus modo cœpit et in quibus nondum cœpit impleri? Non itaque sic dictum est Apostolis: « Eritis mihi testes in Jerusalem, et in tota Judæa » et Samaria, et usque in extremum terræ⁴, » tanquam ipsi soli, quibus tunc loquebatur, tantum munus fuerint impleturi: sed sicut eis solis videtur dixisse quod dixit:

¹ Rom. x, 14. — ² Matth. xxiv, 31. — ³ Id. xxiv, 9. — ⁴ Act. 1, 8.

« Ecce vobiscum sum usque in consummationem sæculi⁴; » quod tamen eum universæ Ecclesiæ promississe, quæ aliis morientibus aliis nascentibus hinc usque in sæculi consummationem futura est, quis non intelligat? sicut eis et illud ait, quod ad eos omnino non pertinet, et tamen sic dictum est, tanquam ad solos etiam pertineret: « Cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est in januis². » Ad quos enim hoc pertinet, nisi ad eos, qui in carne tunc erunt, cum omnia complebuntur? Quanto magis illud quod ex magna parte per eos agendum fuit, quamvis et posteris eorum eadem actio servaretur?

L. Quod autem dixit Apostolus: « Numquid non audierunt? In omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum³: » quamvis locutus sit præteriti temporis verbis, tamen quod futurum fuerat dixit, non quod jam factum atque completum: sicut ipse Propheta, quo usus est teste, non ait, « In omnem terram » exiturus, sed, « Exiit, inquit, sonus eorum, » quod utique nondum factum erat: quale est etiam illud, « Foderunt manus meas et pedes⁴; » quod tam longe postea factum novimus. Sed ne istas tantum propheticas locutiones, non et apostolicas fuisse credamus, nonne idem ipse Apostolus ait: « Quæ est Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis: et sine dubio magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria⁵? » Nempe manifestum est hoc, quod in extremo posuit, etiam nunc nondum esse completum; quanto magis tunc quando ista dicebat?

¹ Matth. xxviii, 20. — ² Id. xxiv, 33. — ³ Rom. x, 18, et Psal. xviii, 5. — ⁴ Psal. xxi, 17. — ⁵ 1 Tim. iii, 15.

Ecclesia quippe tunc assumetur in gloria, quando dicitur: « Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum¹: » et tamen tanquam factum fuisset dictum est, quod certo sciebatur futurum.

LI. Multo minus mirandum est quod etiam verbis præsentis temporis usus est in eo, quod illum identidem dixisse memorasti: « Propter spem, quæ reposita est » nobis, quam ante audistis in verbo veritatis Evangelii, » quod advenit in vos, sicut et in omni mundo est fructificans et crescens², » quamvis Evangelium nondum mundum tenebat universum: sed fructificare illud in universo mundo dixit et crescere, ut ita significaret, quousque fuisset fructificando et crescendo venturum. Si ergo latet quando Ecclesia fructificante atque crescente universus omnino a mari usque ad mare orbis implebitur, procul dubio latet quando finis erit; ante quippe non erit.

LII. Ut autem tibi tanquam sancto homini Dei et sincerissimo fratri aperiā de hac quæstione quid sentiam, error quidem in utroque vitandus est, quantum ab homine vitari potest, sive citius sive tardius, quam futurum est, Dominus venturus esse credatur: sed mihi quisquam non videtur errare, cum aliquid nescire se scit, sed cum se putat scire quod nescit. Removeamus itaque de medio servum illum malum, qui dicens in corde suo: « Moram facit Dominus meus venire³, » dominatur conservis suis, et ebriosis convivando miscetur: iste quippe procul dubio Domini sui odit adventum. Quo servo malo remoto, constituamus ante oculos tres servos bonos familiam dominicam diligenter sobrieque tractantes, adventum Domini sui sitienter desiderantes, vigilanter

¹ Matth. xxv, 34. — ² Coloss. i, 5. — ³ Matth. xxiv, 48, et Luc. xii, 45.

expectantes, fideliter amantes. Si unus eorum citius, alter tardius Dominum putat esse venturum, tertius vero suam de hac re ignorantiam confitetur; quanquam omnes consonent Evangelio, quia omnes diligunt manifestationem Domini, et eam desideranter et vigilanter expectant, videamus tamen quis amplius consonet.

LIII. Unus dicit: Vigilemus et oremus, quia citius venturus est Dominus. Alter dicit: Vigilemus et oremus, quia brevis et incerta est ista vita, quamvis tardius venturus sit Dominus. Tertius dicit: Vigilemus et oremus, quia et brevis et incerta est ista vita, et nescimus tempus quando venturus est Dominus. Evangelium dicit: « Videte, vigilate, et orate; nescitis enim quando tempus » sit¹. » Obsecro te quid aliud dicere audimus hunc tertium, quam quod dicere audimus Evangelium? Omnes quidem, præ desiderio regni Dei, hoc volunt esse verum quod dicit primus; sed hoc secundus negat; tertius vero non negat aliquid horum, sed ignorare se fatetur quis verum dicat illorum. Proinde si hoc factum fuerit quod prædixerat primus, gaudebunt cum illo secundus et tertius. Omnes enim manifestationem Domini diligunt. Exultabunt itaque citius venisse quod diligunt. Si autem factum non fuerit, et apparere cœperit, hoc potius esse verum quod dicebat secundus, metuendum est ne inter ipsas moras perturbentur, qui crediderant quod dixerat primus, et incipiant Domini adventum non tardum putare, sed nullum: qui vides quantus sit interitus animarum. Quod si tantæ fidei fuerint; ut se ad secundi prædicta convertant, et Dominum etiam tardantem fideliter et patienter expectent, abundabunt tamen opprobria et insultationes atque irrisiones inimicorum multos infirmos a christiana fide avertentium, dicendo tam fallaciter eis

¹ Marc. xiii, 33.

regnum esse promissum, quam fallaciter dicebatur cito esse venturum. Qui autem credunt quod secundus dicit, tardius Dominum esse venturum, si falsum fuerit inventum citius Domino veniente, nullo modo qui ei crediderant turbabuntur in fide, sed inopinato gaudio profuerunt.

LIV. Quapropter qui dicit Dominum citius esse venturum, optabilius loquitur, sed periculosius fallitur. Utinam ergo sit verum; quia erit molestum, si non erit verum. Qui autem dicit Dominum tardius esse venturum, et tamen credit, sperat, amat ejus adventum, profecto de tarditate ejus etiamsi fallitur, feliciter fallitur. Habebit enim majorem patientiam, si hoc ita erit; majorem lætitiā, si non erit. Ac per hoc ab eis, qui diligunt manifestationem Domini, ille auditur suavius, isti creditur tutius. Qui autem quid horum sit verum ignorare se confitetur, illud optat, hoc tolerat, in nullo eorum errat, quia nihil eorum aut affirmat aut negat. Obsecro te, ut me talem non spernas; quia et ego te diligo id affirmantem quod verum esse desidero, et tanto magis nolo fallaris, quanto magis amo quod polliceris? et quanto magis video periculosum si falleris. Da veniam si onerosus fui sanctis sensibus tuis. Quanto enim rarius provenit, tanto me tecum saltem per litteras loqui diutius delectavit.

EPISTOLA CC¹.

Domino illustri et merito præstantissimo atque in Christi dilectione charissimo filio VALERIO, AUGUSTINUS in Domino salutem.

Augustinus Valerio comiti, transmittens nuncupatum ipsi librum primum de Nuptiis et Concupiscentia.

I. CUM diu moleste haberem quod aliquoties scripserim, et nulla tuæ sublimitatis rescripta meruerim, repente Epistolas tres tuæ benignitatis accepi, Unam non ad me solum datam per coëpiscopum meum Vindemialem, et non longe post compresbyterum Firmum duas, qui vir sanctus nobisque ut ab illo scire potuisti, familiarissima charitate conjunctus, multa nobiscum de tua excellentia colloquendo, et veraciter insinuando, qualem te in Christi visceribus noverit, non solum eas quas memoratus episcopus, vel quas ipse attulit, sed etiam illas quas non accepisse querebamus, litteras vicit. Et ideo de te narratio ejus suavior nobis erat, quia ea dicebat quæ ipse non posses, ne quidem me inquirente, rescribere, ne tuarum laudum, quo sancta Scriptura prohibet, fieres prædicator². Quanquam et ego verear hæc ad te scribere, ne suspicionem adulantis incurram, Domine illustris et merito præstantissime, atque in Christi dilectione charissime fili.

II. Laudes itaque tuas in Christo, sive magis in te

¹ Ex 7. Tomo priorum edit. præfixa lib. 1. de Nuptiis; quæ porro 200 erat, nunc 196. — Scripta videtur exeunte an. 418 aut ineunte 419. —

² Prov. xxvii, 2.

laudes Christi, vide quid mihi delectationis et lætitiæ fuit audire ab illo, qui nec fallere me posset, propter fidem suam, et eas ignorare non posset, propter amicitiam tuam. Sed alia et ab aliis, etsi non tam multa vel certa, verum tamen audivimus, fides tua quam sit sana et catholica, quam pia expectatio futurorum, quæ Dei fratrumque dilectio, quam non superbe sapia in excelsis honoribus, nec speres in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, et dives sis in operibus bonis; quam sit domus tua requies solatiumque sanctorum, et terror impiorum; quanta tibi cura sit, ne quis insidietur membris Christi coopertus velamine nominis Christi, sive in veteribus ejus, sive in recentioribus inimicis; quamque sis eorumdem inimicorum providus saluti, infestus errori. Hæc atque hujusmodi, ut dixi, et ab aliis solemus audire; sed nunc ea per supradictum fratrem plura et testatiora cognovimus.

III. Porro autem de pudicitia conjugali, ut eam quoque in te laudare, et amare possimus, numquid audiremus, nisi ab aliquo interiore familiari tuo, qui vitam tuam, non insuperficie, sed penitus nosset? De hoc itaque tuo bono, Dei dono, me quoque delectat familiaris, et aliquanto diutius loqui tecum. Scio me non esse oneri tibi, si aliquid prolixum mitto, quod legendo diutius sis nobiscum. Nam et hoc comperi, quod inter tuas multas magnasque curas facile ac libenter legas, nostrisque opusculis, etiam quæ ad alios conscripsimus, si qua in manus tuas venire potuerunt, admodum delecteris, quanto magis quod ad te scribitur, ubi tanquam præsentem loquar, et advertere dignaberis attentius, et accipere gratius? Ab hac ergo Epistola perge ad librum, quem simul misi, qui tuæ reverentiæ et curæ conscriptus sit et cur ad te potissimum missus, et ipse suo principio commodius intinabit.

EPISTOLA CCI¹.

Imperatores HONORIUS et THEODOSIUS Augusti, AURELIO episcopo salutem.

Imperatores nova in Pelagianos eorumque fautores sanctione edita, mandant Aurelio, necnon Augustino per ejusdem tenoris litteras seorsum ipsi inscriptas, ut adversus damnatam hæresim subscriptionem exigant a cæteris episcopis.

I. « DUDUM quidem fuerat constitutum, ut Pelagius atque Coelestius infandi dogmatis repertores ab urbe Roma, velut quædam catholicæ veritatis contagia, pellerentur: ne ignorantium mentes scæva persuasionem perverterent. In quo secuta est clementia nostra judicium sanctitatis tuæ, quo constat eos ab universis justæ sententiæ examinatione damnatos. Sed quia obstinati criminis pertinax malum, ut constitutio geminaretur, exegit; recenti quoque sanctione decrevimus, uti quis eos in quacumque provinciarum parte latitare non nesciens, aut propellere aut prodere distulisset, præscriptæ poenæ, velut particeps, subjaceret. »

II. « Præcipue tamen ad quorundam episcoporum pertinaciam corrigendam, qui pravas eorum disputationes vel tacito consensu astruunt, vel publica oppugnatione non destruunt, Pater charissime atque amantissime, sanctitatis tuæ auctoritatem inminere conveniet: quatenus in abolitionem præposteræ hæresis omnium devotio

¹ Quæ porro 201 erat, nunc 90. — Scripta an. 419 mense Junio.